

De burgemeester-koopman

Met de verkiezingen in het vooruitzicht is het druk op de technologische ideëenmarkt. De werkgeversorganisaties VNO, NCW en FME publiceerden hun industriële verlanglijstjes. Landelijk ging de campagne "Technologie dus!" van start, met regionale manifestaties over het belang van technologie voor de economische ontwikkeling. Minister Andriessen putte nieuwe moed en schreef de Tweede Kamer een brief die er een debat aan wijdde. Dezer dagen publiceren acht technische instellingen en verenigingen een open brief aan het Parlement over het technologiebeleid waarin zij overheid en politiek hun diensten aanbieden om aan dit beleid mede vorm en inhoud te geven. Ook ESB laat zich niet onbetuigd. De laatste maanden verschenen in dit blad regelmatig artikelen over industrie- en technologiebeleid.

Het zijn niet alleen loze kreten die worden geslaakt. Door veel over technologie te praten worden de beleidsrelevante ontwikkelingen steeds duidelijker. Onder meer blijkt dat bedrijven en instellingen die voor hun succes afhankelijk zijn van hoogwaardige technologie, veel belang hechten aan de directe nabijheid van afnemers en toeleveranciers. Hierdoor wordt bevestigd dat technologie zich regionaal 'cluster'. De zwakte in de discussie is dat het begrip technologie niet eenduidig is, dat de regiogrenzen afhankelijk zijn van de betreffende technologie en dat het begrip clusters niet precies hetzelfde is als 'strategische allianties' of 'netwerken' die eerder in de mode kwamen. De vaagheid van deze begrippen werkt overigens in het voordeel van de discussie: de zelfontdekking van technologische verschijnselen biedt mogelijkheden om originele beleidsinstrumenten te ontwikkelen. Bij voorbeeld met betrekking tot de interactie tussen de technologiecluster en het regiobestuur. Daartoe worden onder meer platforms opgericht die de verschillende regionale belangen in kaart brengen, deze afwegen en gemeenschappelijke besluitvorming stimuleren. De Unie van Utrecht voor Innovatie en Economie, Delft Kennisstad, Technologiekring Twente en de Kenniskring Amsterdam zijn slechts enkele voorbeelden hiervan.

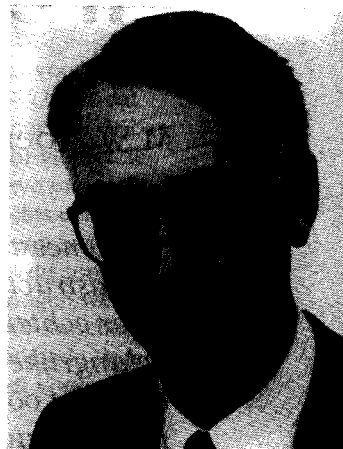
Wat in het bedrijfsleven reeds vele jaren 'value-sharing' heet om bedrijfsonderdelen van verschillend karakter tot goede samenwerking te brengen, wordt op deze wijze regionaal toegepast. Dit impliceert dat overheid, onderwijsinstellingen en onder meer milieu-actiegroepen zich rekenschap geven van de economische ontwikkelingsmogelijkheden van de regio en zich een oordeel vormen over de technologieclusters die voor de regio belangrijk zijn. Vervolgens bepalen zij hun eigen taak om deze ontwikkeling in goede banen te leiden. In veel gevallen wil de industrie graag met deze partners aan tafel zitten ten einde de wensen vanuit de samenleving te bespreken en daar zo goed mogelijk op in te spelen, onder de voorwaarde dat met die zelfde partijen afspraken kunnen worden gemaakt over een zodanige

consistentie in deze wensen dat de economische levensduur van de voorgenomen investeringen wordt meegewogen. In die regio's waar dit gesprek het meest succesvol loopt, zijn de vestigingsplaatscondities doorgaans het best.

Daarmee is impliciet de politieke vraag naar de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het vestigingsklimaat aan de orde. Deze verantwoordelijkheid ligt niet bij het bedrijfsleven. Ondernemers kiezen de voor hen meest geschikte plaats om hun activiteiten uit te voeren. Op hun beurt zijn onderwijsinstellingen en met name het beroepsonderwijs volgend. De verantwoordelijkheid berust dan ook in de eerste plaats bij het lokale en het regionale bestuur. Deze constatering houdt geen pleidooi in voor de gekozen burgemeester. Wel voor de formalisering van de rol die steeds meer burgemeesters en sommige commissarissen van de Koningin met verve vervullen: het informele leiderschap van de technologiediscussie. De praktijk wil dat in veel gevallen de economische portefeuille door een wethouder wordt beheerd, hetgeen de burgemeester in deze rol hindert. Daar waar regionale 'value-sharing' aan de orde is, is het leiderschap van een onpartijdige, door de media nauwgezet gevolgde gezagsdrager onontbeerlijk.

Het aardige is dat dit helemaal niet nieuw is. Toen Koning Willem I in 1813 uit Engeland kwam, trof hij hier een slecht economisch klimaat aan: langdurige werkloosheid, handelsprotectie, onder meer door de afsluiting van de Schelde en de aanwezigheid van veel renteniers die uit angst hun geld te verliezen investeringen in ondernemingen mijdden. De Koning-Koopman heeft in die tijd met vallen en opstaan veel tot stand gebracht: hij stichtte de Nederlandsche Handelsmaatschappij en de Nederlandsche Bank en bevorderde de aanleg van vele infrastructuurwerken zoals het Voornse Kanaal die hij uit eigen middelen betaalde.

Tijden veranderen en de lessen uit het verleden kunnen bedrieglijk zijn. Maar het heeft er alle schijn van dat er thans in ons land een grote behoefte is aan een eigentijdse technologische elite die het publieke debat over de toekomst van de regio en het land aanvoert. Verschillende instellingen bieden zich reeds aan, burgemeesters werpen zich op om 'rond de haard', 'met voeten op tafel' of 'Euregionaal' de economische ontwikkeling aan de orde te stellen. Zij en hun ambtenaren kunnen tegenwoordig zelfs stagneer lopen om kennisdeficiënties op te heffen, omdat de huidige problematiek veel gelijkenis vertoont met, maar veel gecompliceerder is dan die in de tijd van Koning-Koopman Willem I.

W.J. de Ridder